

MEDIAAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

ARAşTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Aralık 2019, 2(2), 317-332

Geliş: 31.10.2019 | Kabul: 20.12.2019 | Yayın: 31.12. 2019

Evanjelik Hareket ve Radyo Televizyon Yayıncılığı*

Hakan YILMAZ**

Öz

Kitle iletişim araçlarının toplumsal hayatı birçok Şekilde etkilediği bir gerçektir. Gelişen teknoloji ile bilginin, geniş kitlelere çok hızlı ulaştırılması özelliği başlangıçtan beri Amerika’da kitle iletişim araçlarının birçok dini hareket tarafından kullanılması sonucunu doğurmuştur. Bir dini grubun medyada geniş yer tutması popüler kültüre açılan bir pencere görevi görmektedir. Amerika gibi medya odaklı bir ülkede bir dini grubun önemi, basın ve yayında ne kadar yer aldığı ile ölçülmektedir. Evanjelikler, İncil mesajını yaymak anlamına gelen ‘‘Büyük Görev’’ için teknolojiyi kullanmaya özel bir din önem vermişlerdir. Evanjelik Hareketin radyoya olan ilgiyi ilk radyo yayınlarının ortaya çıkışı ile başlamıştır. Bu bağlamda Evanjelikler radyoyu dini amaçla kullanan, frekans ve yayın hakkı satın alan ilk dini harekettir. 1970lerin sonlarından bu yana medyaya olan ilgi artarak devam etmiştir. Teknolojinin ilerlemesiyle bu inanç eksenli yayın yapma ilgiyi, ortaya çıkan televizyon ve sonrasında internet ile devam etmiştir. Günümüzde ise Evanjelikler geniş kitlelere hitabeden oldukça yaygın, etkili ve kaliteli yazılı, işitsel ve görsel yayın ağına sahiptir. Bu çalışmanın amacı, ABD’de siyaset alanında oldukça etkili olan Evanjeliklerin radyo ve televizyonu hangi amaçla nasıl kullandıklarını ve Evanjelik yayıncılığın ABD’deki tarihi arka planını ortaya koymaktır. Evanjelikalizm bir Anglo-Amerikan fenomeni olmasına rağmen çalışma sadece ABD ile sınırlı kalacaktır. Bu çerçevede alışmamızda Evanjelikalizmden ve medya ilgisinin teolojik temeli olan Evanjelizmden bahsedilecek, Evanjelik radyo ve televizyonun tarihi süreci ve başlıca Evanjelik yayın ağları nitel bir yaklaşımla incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Evanjelikalizm, Televanjelizm, Evanjelik Televizyon, Evanjelik Radyo, Evanjelik Yayın AğlarıYayıncılığı

Evangelical Movement and Radio Television Broadcasting

Abstract

It is a fact that mass media affects social life in many ways. With the developing technology and the fact that information is delivered to the masses very quickly, it has resulted in the use of mass media by many religious movements in America since the beginning. The wide coverage of the religious group in the media serves as a window to the popular culture. In a media-oriented country like America, the importance of a religious group is measured by how much it takes place in the press and publication. Evangelicals have given particular religious importance to use technology for the ‘‘Great Commission’’, which means spreading the good news. The interest of the Evangelical Movement to radio began with the emergence of the first radio broadcasts. In this context, evangelicals are the first religious movement that uses the radio for religious purposes and buys frequency and broadcasting rights. Since the late 1970s, interest in the media has increased. With the advancement of technology, this belief-based interest in broadcasting continued with the emergence of television and the internet afterward. Nowadays, Evangelicals have a very widespread and effective written, audio and visual broadcasting network addressing large audiences. The aim of this study is to put forth how the Evangelicals, who are highly effective in the field of politics, use radio and television in the USA and the historical background of Evangelical broadcasting in the USA. Although evangelicalism is an Anglo-American phenomenon, the research will be limited to the USA alone. In this study, the definition of evangelicalism will be introduced. The evangelical theological basis of media interest will be mentioned. The historical background of evangelical radio and television and the main evangelical broadcasting networks will be examined.

Keywords: Evangelicalism, Televangelism, Evangelical Television, Evangelical Radio, Evangelical Broadcasting Networks

ATIF: Yılmaz, H. (2019). Evanjelik hareket ve radyo televizyon yayıncılığı. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 2(2), s. 317-332.

* Bu makale 2019 yılında kabul edilen ‘‘Amerika’da Evanjelik Hareket: Dini ve Siyasi Yansımaları’’ adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Öğr. Gör. Dr., Selçuk niversitesi, e-mail: hakany@selcuk.edu.tr | orcid.org/0000-0002-2308-023X

Giriş

“Evanjelik” kelimesi İngilizcesi “evangel” olan Yunanca kaynaklı “evangelon”dan gelmektedir. Anlamı ise “iyi haber, müjde” bizim anladığımız şekliyle Hıristiyanların kutsal kitabı “İncil” anlamlarını içermektedir (evangel, t.y., par.1). Evanjelikalizm, çok sayıda çeşitli Protestan gurubu tanımlamak için kullanılan geniş kapsamlı bir çatı kavramdır. Bu terim, İngilizce konuşulan bölgelerde 18. ve 19. yüzyıl başlarında Kuzey Atlantik Anglo-Amerikan dünyasında meydana gelen bir dizi dinî canlanma hareketinin ürünü olan dinî gurupları tanımlamak için kullanılmıştır (Güngör, 2016, s. 20). Günümüzde Kutsallık Kiliseleri, Pentakostallar, Metodistler, Baptistler, Presbiteryenler, tüm bu guruplardaki siyahî kiliseler, Fundamentalistler, Lutheryenler, Menonitler, Mesihin Şakirtleri ve bazı Episkopalyenler bunların en önemlileridir (Marsden, 1998, s. 5). Amerika’daki neredeyse her Protestan kilisenin Evanjelik bir kanadı bulunmaktadır (Willis ve Willis, 2006, s. 190).

Evanjelik hareketi oluşturan dinî gurupların ortak teolojik özellikleri İngiliz tarihçi David Bebbington tarafından dört ana başlık altında incelenmiştir. Bunlar, Kutsal Kitabı tüm dinî otoritelerin üzerinde kabul etmek olan “biblicism”, İsa’nın tüm insanlığın kurtuluşu için çarmıhta kurban edilmesini ifade eden “crucicentrism”, günahkâr bir insanın Tanrı’ya doğru doğaüstü bir dönüş, döndürülüş veya manevi anlamda yeniden doğuş anlamında kullanılan “conversionism”, inancın faaliyetle ifade edilmesi ve başkalarının da değişimini sağlama çabası olan “activism” olarak tanımlanır (Bebbington, 2003, s. 2).

Evangel’den türeyen Evanjelizm (evangelism) kelimesi İncilin yayılmasını yani misyonerlik faaliyetlerini ifade ederken; Evanjelist (evangelist) kelimesi ise birinci anlamında İncili yayan kimse olarak ifade edilirken ikinci anlamında ise İncil yazarları olan Matta, Markos, Luka ve Yuhanna da Evanjelist olarak adlandırılmaktadırlar (evangel, t.y., par.3).

Evanjelizm, İncil’in vaaz edilmesi veya belirli bir inanç dizisi hakkındaki bilgiyi insanları dine döndürme amacıyla başkalarına aktarma pratiğidir. Bu terim, herhangi bir Hıristiyan geleneğiyle sınırlı değildir (evangelizm, t.y., par.1). Evanjelizm, Kutsal Ruh’un yenileyici gücü ile günahkârların Tanrı’yla uzlaşmasını sağlamak amacıyla İsa’nın kurtuluş haberini ilân etme, duyurma, müjdeleme anlamına gelmektedir (Treier ve Elwell, 2017, s. 538). Evanjelizm, çok çeşitli “Evanjelik” Protestan kiliseleri ve gurupları için ortak bir terim olan Evanjelikalizm ile karıştırılmamalıdır.

Hıristiyan inancının yeni coğrafî alanlara ve kültürlere iletilmesi, bazı Hıristiyan gelenekleri arasında birbirleriyle çelişkili olarak kullanılsa da, her zaman evanjelizasyon ya da spesifik olarak dünya evanjelizasyonu olarak adlandırılır (Treier ve Elwell, 2017, s. 538). Kilise tarihi boyunca, ulusların evanjelizasyonuna yönelik İncil yaklaşımıyla ilgili birçok tanım vardır. Yeni Ahit’ te geçen en eski tanım, “Büyük Görev” olarak adlandırılmıştır. Buna göre İsa havarilerine “Bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin; onları *Baba, Oğul ve Kutsal Ruh’un adıyla vaftiz edin; Size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin*” demiştir (Matta 28, 18-20).

Martin Luther’e göre kilisenin görevi, dünyevî ya da manevî gücünü genişletmek değil, Tanrı sözünü yayarak Tanrı’ya şükretmektir. Evanjelizm, İsa’nın ölümüyle kazanılan Tanrı’nın lütfu ve merhametinden söz etmekten, vaaz etmekten başka hiçbir şey ifade etmez. Bütün dünyada halka açık ve herkesin her yerde duyabileceği şekilde kurtuluş mesajını ifade etmektir (Bloesch, 1982, s. 159).

20. yüzyılda “Evanjelizm” tanımı rafine edilmiş ve genişletilmiştir. Örneğin, dünya Evanjelizasyonu için çalışan gençlik hareketine öncülük eden Metodist Evanjelist yazar John R. Mott’a göre Evanjelizasyon; herkese İsa Mesih’i kurtarıcı olarak tanıma ve onun öğrencisi olma fırsatını vermek anlamına gelmektedir. İngiliz Kilisesinin 1918’de yaptığı Psikoposlar toplantısında katılımcılar Evanjelizme yönelik olarak İsa’yı tanıtmak, onun aracılığı ile Tanrı’ya güvenmek, O’nu Kurtarıcı olarak kabul

etmek ve O'na hizmet etmek olarak belirledikleri bir tanım geliştirmişlerdir. Güneyli Baptist Konvansiyonu'ndan 70 den fazla katılımcının yer aldığı toplantılara başkanlık yapan Güneyli Baptist papazı, profesör ve Evanjelist C. E. Autrey Evanjelizmi, "Mesih'in müjdesiyle yüzleşen kilisenin bunu dışa vurma" ve "İnsanların Mesih'e Kurtarıcı olarak iman etmesi ve tövbe ile şahsi adanmışlığa önder olma girişimi" olarak tanımlamıştır (Demy ve Shockley, 2017, s. 146).

David Bosch'a göre Evanjelizm, Kilise misyonunun boyutu, faaliyeti belirli şartlar ve özel bir bağlam ışığında, sözlü ve fiil olarak herkese ve her topluluğa, her yerde, yaşamlarını radikal bir şekilde yeniden yönlendirecek geçerli fırsatlar sunmayı, dünya ve güçlerinin köleliğinden kurtulmak gibi şeyleri içeren yeniden yönlendirmeyi, efendi ve kurtarıcı olarak Mesih tarafından kuşatılmayı, O'nun cemaatinin bir üyesi olmayı, O'nun hizmetinde uzlaşmak olan kiliseye dâhil edilmeyi, her şeyi Mesih'in egemenliği altına almak ve Tanrı'nın amacına bağlı kalmak olan dünyada barış ve adaleti içermektedir (Bosch, 1991, s. 430).

1966'da, Evanjelist Billy Graham, Almanya'nın Berlin kentinde Dünya Evanjelizmi konusundaki konferansa ev sahipliği yapmış, 1974 yılında İsviçre'nin Lozan kentinde Uluslararası Dünya Evanjelizasyonu Kongresinde, dünyanın dört bir yanından katılımcıların geliştirip onaylandığı bir Evanjelizm tanımı yapılmıştır. Buna göre, Evanjelizm, İsa'nın insanların günahları için öldüğünü, ölümden dirildiğini, Tanrı'nın insanların günahlarını bağışladığını ve tövbe eden ve iman eden herkese Kutsal Ruh'un özgürleştirici armağanını sunduğu haberini yaymaktır. İnsanların kişisel olarak Tanrı'yla uzlaştırılmasını da içermektedir. Evanjelizm, Mesih'e itaat etmeyi, O'nun kilisesine dâhil olmayı ve dünyadaki sorumlu hizmetini içermektedir (Treier ve Elwell, 2017, s. 538).

Bazı kiliselerde Evanjelist, kasabadan kasabaya ve kiliseden kiliseye gidip İsa'nın kurtuluş müjdesini yayan kimsedir. Çeşitli teolojik bakış açılarına sahip birçok Hıristiyan, kendilerini "Evanjelist" olarak adlandırır çünkü onlar kendilerini müjdenin yayıcıları olarak görürler. Birçok kilise, temel işlevlerinden birinin, İsa'nın insanlığın kurtarıcısı olduğu inancını yaymak için misyonerlik yapmak olduğuna inanmaktadır (evangelizm, t.y., par. 13).

Evanjelizm için tek bir yöntem belirtilmemektedir. İnananlar diğerleriyle karşılaştıklarında, inancını vaaz verme ve öğretme yoluyla paylaşmışlardır. Yeni Ahit, inananların müjdeyi fırsat bulduklarında açıkça, korkusuzca, nezaketle ve saygılı konuşmalarını (Kolosaliler 4, 2-6, Efesliler 6, 19-20, 1 Petrus 3, 15) söyler. Hıristiyanlar birebir, kitlesel yani toplantılar düzenleyerek, belirli bir alanda hâkimiyet sağlayarak ve arkadaşlık kurmak gibi Evanjelizmin farklı yollarını geliştirmişlerdir. Evanjelizasyon çadırlarda ya da mevcut kilise binalarında ya da yakınlarda geçen dinleyicileri hedef alan sokak köşelerinde halka vaaz ederek yapılabildiği gibi, aynı zamanda küçük gruplar halinde ve hatta bire bir olarak da gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda Evanjelistler amaçları için medyayı etkili şekilde kullanmayı öğrenmişlerdir. İnternet kullanımının giderek artması, herkesin internet Evanjelisti olabilmesine imkân vermiştir (Treier ve Elwell, 2017, s. 538). Hıristiyan müzik endüstrisi modern Evanjelizmde önemli bir rol oynamıştır. Sanatçıların kurtuluş için dua ettiği, inancı olmayan katılımcılara dinî mesajı iletildiği rock ve diğer müzik türlerinin konserleri yaygınlaşmıştır (evangelizm, t.y., par.12).

Evanjelizm ile birlikte anılan bir kavram da Misyon kavramıdır. Bazı Hıristiyanlar ve kiliseler için Misyon ve Evanjelizm terimleri birbiriyle ilişkili olmasına rağmen farklı algılanmaktadır. Bazıları için ise bu iki terim hem anlam hem de bağlam açısından neredeyse aynıdır. "Misyon", müjdenin söz, fiil, ibadet ve Hıristiyan yaşamının dışa vurulması ile ilân edildiğine ve paylaşıldığına dair bütüncül bir anlayışı; insanları Tanrı ve birbirleriyle olan ilişkilerinde güçlendirmeyi öğretmeyi; Tanrı, insanlar ve bir bütün olarak evrenle birlikte olarak iyileşme anlamını taşır. "Evanjelizm" ise, Misyonun farklı boyutlarını hariç tutmamakla birlikte, Mesih'teki yeni bir hayata kişisel dönüşüm davetine ve öğrenciliğe davet de dâhil olmak üzere müjdenin açıkça duyurulmasına odaklanır (Werner, 2007, ss. 183-184). Misyon anlayışı, çok daha büyük bir bütünün parçası olarak Evanjelizmi içine alır, Evanjelizm iyi haberi ilân ederek yaymaktır, oysa Misyon, Tanrı'nın sevgisinin yaşam, söz ve davranışla dışa vurumudur (Astley, 2002, s. 180).

Evanjelikler günümüzde geniş yayın ağlarına sahip bir dini hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ABD’de siyaset alanında oldukça etkili olan Evanjeliklerin radyo ve televizyon yayıncılığında neden bu kadar etkili olduklarını, dini yayın amaçlarının ne olduğunu ve Evanjelik yayıncılığın ABD’deki tarihi arka planını nitel bir yaklaşımla ortaya koymaktır. Evanjikalizm bir Anglo-Amerikan fenomenidir yani Amerika’nın İngilizce konuşulan bölgelerine özgü bir dini harekettir. Bu anlamda Evanjelikler sadece ABD’de bulunmamaktadır. Evanjeliklerin bulunduğu başka bir ülke de Kanada olmasına rağmen araştırma sadece ABD ile sınırlı kalmıştır.

1. Evanjelik Medya

Yirminci yüzyıl Evanjelikleri, kurtuluşa ermiş görmedikleri kişileri dine döndürmek için, kitle iletişim araçlarının dinî amaçlar doğrultusunda kullanılmasını savunmuşlardır. 1920’lerde radyo yayıncılığının gelişmesi ile Evanjelikler kitleleri ikna etmek için kullanabilecekleri bir araca sahip olmuşlardır. Evanjelikler Tanrı’nın insanlığı kurtuluşu için bu yeni teknolojiyi kendilerinin emrine verdiği inancıyla (Schultze, 2003, s.62). Büyük ölçüde teolojik yükümlülükleri, özellikle de İsa’nın ikinci kez yeryüzüne inmesi için tüm dünyaya Hıristiyanlığı yayma ve bireyin dine yöneltilmesi gibi inançlara yüklenilen özel önem, Evanjeliklerin yayın teknolojilerine önem vermeleri sonucunu doğurmuştur. Onlara göre eğer İsa Mesih’in yeryüzüne ikinci gelmesi yakınsa, insanları kurtuluşa davet etmek için göz ardı edilecek hiçbir teknoloji ve boşa harcanacak bir zaman yoktur (Marsden, 2006, s. 224-225). Evanjelikler radyonun ve daha sonra da televizyonun Tanrı’nın tarih plânının bir parçası olduğu fikrini ifade etmişlerdir. Amerikan Evanjelikleri, elektronik medyanın gücünü erken fark etmişlerdir. Onlara göre, kitle iletişim araçları Evanjelikleri diğer yayınların kültürel baskısından uzaklaştıracak, Evanjeliklerin Amerika’daki kültürel egemenliği dönemini başlatacak ve İsa’nın dönüşünün başlangıcı olacaktır. Evanjelik bir yayın organı olan *Christianity Today* dergisi, 1968’de televizyonu kilisenin kapalı kapılara ve kapalı zihinlere nüfuz etmek için şimdiye kadar sahip olduğu en etkili araç olarak nitelendirmiştir (Schultze, 2003, s. 62). Popüler Evanjelik teolojisi, özellikle de premilyenizm, İsa Mesih’in İkinci Gelişi’ne hazırlık için ruhları kurtarmak amacıyla iletişim teknolojilerinin dönüştürücü gücünü kullanmayı Amerikan inancına dâhil etmiştir. Evanjelikler, *çoğunlukla Tanrı’nın “Büyük Görev”* olarak adlandırdığı İncil mesajını yaymak için Amerikan teknolojisini iyilik yolunda kullanmaya özel bir dinî önem vermişlerdir. 1920’lerde İsa’ya bağlı sadık takipçilerin İncil mesajını yaymak için her yeni ortamı kullanmaları gerektiğini savunan görüşü kurarak teolojik inançlarını zamana uyarlamışlardır (Schultze, 2003, s. 65). Evanjelistler, uydu bağlantıları, televizyon ve radyo istasyonları ve son teknoloji ürün üretim tesisleri de dâhil olmak üzere büyük yayın imkânlarına sahip olmuşlar ve yayın kuruluşlarını işletmişler; kablolu yayından videokasetlere kadar yeni teknolojileri süratle kullanmışlardır (Schultze, 2003, s. 66).

21. yüzyılın başında dinî yayıncılığın kapsamı, çeşitliliği ve etkisi tahmin edilmişinden fazla olmuştur. Tüm dünyada ve Amerika Birleşik Devletlerinde dinî yayınlar, dinin öğretilmesi için yaygın olarak kullanılmıştır (Religious Broadcasting, t.y., par.1). Barna Araştırma Grubu tarafından ABD de 2002’de yapılan bir araştırma bir aylık süre içerisinde yetişkin Hıristiyanların %63’ünün kiliseye gittiğini, %67’sinin ise radyo, televizyon ve kitaplar yoluyla dinî tecrübeye dâhil olduklarını ortaya koymuştur. Yani Hıristiyanların daha büyük bir kısmı kiliseye gitmek yerine dinî tecrübelerini iletişim araçları yoluyla yaşamayı tercih etmiştir. Raporda Amerikalı Hıristiyan yetişkinlerin yüzde 52’sinin dinî radyo programı dinledikleri, bu dinleyicilerin yüzde 38’inin bir öğretim, vaaz veya talk-show programını dinlediği, %43’ünün bir Hıristiyan müzik istasyonunu dinlediği belirtilmiştir. Bir aylık zaman dilimi içinde televizyondan dinî program izleyen yetişkinlerin oranı %43 olarak belirlenmiştir ki bu 90 milyon kişiye tekabül etmektedir. Bu rakam haftalık kilise ayinine katılanların sayısına denk gelmektedir. Araştırma, dinî radyo yayını dinlemenin kadınlar

ve Afrika kökenli Amerikalılar arasında yaygın olduğunu ortaya koymuştur (Christian Mass Media, 2002). Başka bir şaşırtıcı sonuç ise Hıristiyanlık harici dinlere mensup kişilerin %44'ünün çeşitli iletişim araçları yoluyla Hıristiyan yayınlara maruz kaldıklarını karşımıza çıkarmıştır. Bu oran içinde kendini ateist ve agnostik olarak tanımlayanların oranı %37'dir. Araştırma, dinî yayın takip etme oranının kadınlar ve Afrika kökenli Amerikalılar arasında en yüksek seviyede olduğunu ortaya koymuştur. Bölge bazında ise Evanjelistlerin yoğun olarak yaşadığı güney eyaletlerin, diğerlerine göre daha çok dinî yayın takip ettiğini ortaya koymuştur. Hıristiyanlar arasında kendini Evanjelist olarak tanımlayanların Hıristiyan televizyon, radyo ve kitapları takip oranının % 96 ile çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu oran kendisini Hıristiyan olarak tanımlayan kişilerin iki katı olarak belirlenmiştir. Çalışmaya göre, herhangi bir kiliseye bağlı tüm yetişkinlerin dörtte üçünün dinî deneyimlerini medya ile desteklediklerini ortaya çıkarmıştır. Her hafta kutsal kitap okuyan ve kilise ayinine katılanlar arasından %93'ü de bir aylık dönemde bir ya da iki kez Hıristiyan medya ile etkileşimde bulunduğunu belirtmiştir (Christian Mass Media, 2002).

Bu veriler dinî medya araçlarının Amerikalılar arasındaki kullanım yaygınlığını ortaya koyması bakımından önemlidir. Artan sayıda insanın inanç konusunda gayri resmi tartışma gruplarına katılması, inanç forumlarına ve ev içi ibadet faaliyetlerine katılması ya da interneti din ile ilgili araştırma yapma ve iletişim için kullanmaya devam etmesi dikkat çekicidir. Tanrıyla bağ kurmak için yeni tip eğitim, etkileşim ve ilişki biçimleri kültüre girmeye devam ederken, insanları dindarlaştırma, ibadet, müritlik ve dini yayma faaliyeti, kiliseye gelmeyen insanları da içine alarak kilise binasının dışında yapılabilir (Christian Mass Media, 2002).

1.1. Evanjelist Radyo

Amerika Birleşik Devletleri'nde radyo yayınlarının Evanjelist guruplar tarafından dinî amaçlı kullanılmaya başlanması, Evanjelist rahiplerin vaaz ve âyinlerini yayınlamaları, kitlelerini bir şekilde genişletmelerine neden olmuştur. Özellikle müzik, insanları etkileyici söylemler ve tiyatro sanatının bolca kullanıldığı radyo, başka insanları dine ısındırma yayınlarına uyum sağlamıştır. 1920'den itibaren, Evanjelist programlar, radyo yayınların olmazsa olmazı haline gelmiştir. Sayıları milyonlarla ifade edilen Amerikan dinleyicileri bazı vaizleri ünlü kimseler haline getirmiştir. Dinî yayın yapan radyolar geçmişte Amerikan Evanjelistizminin önemli bir kültürel kurumu olarak görevini yerine getirmiştir (Fetner ve diğerleri, 2013, s. 8).

ABD'de kiliseler ve bazı dinî gurupların radyo yayınlarının ilk günlerinden itibaren yayıncılığa başladığı bilinmektedir. Bilinen en eski dinî program 1906 Noel arifesinde Reginald Fessenden tarafından Brant Rock, Massachusetts'te yapılmıştır. Programda kutsal metinler ve ilâhilere yer verilmiştir. Diğer önemli bir yayın da KDKA Pittsburgh Radyosunda, 1921'de Calvary Episcopal Church korosunun yaptığı Pazar ayini olarak kayıtlara geçmiştir (Lochte, 2008). Sonrasında Amerikan girişimci ruhu, radyoya artan ilgi ve Evanjelist Hıristiyanlığının misyonerlik gayreti ile birleşince dinî radyoların çoğalması sonucu ortaya çıkmıştır.

1920'de ülkede ilk radyo istasyonu kurulduğunda radyo yayınlarını düzenleyen herhangi bir kanunun olmaması nedeniyle herkes radyo istasyonu açma imkânına sahip olmuş, bunun sonucunda birçok Evanjelist vaiz ve cemaat radyo istasyonu kurmaya başlamıştır. Yasal düzenlemeden yoksun bu teknolojik gelişme beraberinde düzensizliği de getirmiştir. Radyoların frekanslarının birbirine karışmasını engellemek amacıyla 1927'de Amerikan Kongresi, Federal İletişim Komisyonu'nu (FCC) kurarak teknik standartları belirlemiş ve radyo istasyonlarına frekans tahsis etme yetkisini vermiştir (Krapohl ve Lippy, 1999, s. 55). 1920 ve 1930'lar, ABD'deki yayıncılık alanında Evanjelist ve Ana Damar Protestan Kiliseleri arasında çekişmeye sahne olmuştur. Her iki grup da radyo dalgalarını kontrol etmeye çalışmış, ancak ilk kazanan Ana Damar Protestan Kiliseleri olmuştur. Federal İletişim Komisyonu kanal tahsisi yaparken dinî yayın yapan istasyonların yarısını kapatmıştır. Bu kapatılan istasyonların çoğunun Evanjelist olması da o dönemde Evanjelistlere devletin tutumunu göstermesi bakımından ilginçtir (Religious Broadcasting, t.y.).

ABD'nin başlangıçta uyguladığı radyo yayıncılığında Evanjelikleri oyunun dışında bırakma politikasının Evanjelik radyo yayıncılığı üzerinde şekillendirici bir etkisinin olduğu bir gerçektir. ABD'de, yayın dalgalarını düzenleyen Federal İletişim Komisyonu (FCC), eğitici dinî radyo programlarının yapılmasını kamu hizmeti olarak belirlemiş ve her radyonun belli sürelerde kamu hizmeti sayılan programları ücretsiz yapmasını zorunlu tutmuş, bu tahsisatlara da "sürdürebilirlik zamanı" demiştir. Bu durum bedava yayın yapmak isteyen birçok dinî örgüt, kilise ve din adamının iştahını kabartmıştır. Ana damar Protestan kiliselerden oluşan Federal Kiliseler Konseyi, bu bedava yayın pastasında aslan payını istemiş ve bunda başarılı da olmuştur (Fetner ve diğerleri, 2013, s. 8). Güney Baptist Konvansiyonu, Federal Kiliseler Birliği, Amerika Yahudi Teoloji Okulları ve Ulusal Katolik Kilisesi Konseyi gibi önemli ulusal dinî organların temsilcileri söz konusu bedava yayın hakkını eşit şekilde paylaşarak sorunun çözümünde anlaşmaya varmıştır. Bu anlaşmanın sonucu, ulusal gruplar tarafından temsil edilmeyen bağımsız Evanjelikler ve Fundamentalistler bir süreliğine de olsa bu yayınların dışında bırakılmıştır (Religious Broadcasting, t.y.).

Evanjelikler bu engeli Amerika'nın daha küçük ve kırsal kesimlerindeki yerel radyo istasyonlarından yayın zamanı satın alarak aşmışlardır. (Frazier ve diğerleri, 2011, s. 69) Evanjeliklerin radyo izleyicilerine ulaşmasını engellemeye yönelik bu girişimlere rağmen, başka bir ulusal yayıncılık ağı olan MBS (Mutual Broadcasting System) Evanjeliklere ücret karşılığı, ulusal bir ağda yayın yapma olanağı sağlamıştır (Fetner ve diğerleri, 2013, s. 8).

Sonraki yıllarda Evanjelik radyo yayınları artarak devam etmiş, birçok kilise kendi programlarının kalitesini yükseltmeye çalışmıştır. Bunun nedeni ise kaliteli yayınların daha geniş kitlelere ulaşmasıyla daha fazla kişiden bağış istenebilmesi olarak ifade edilebilir. Zamanla dinî radyo yayıncılığının ne kadar kârlı bir iş olduğu kanıtlanmıştır. Sözelimi, 1940'ların ortalarında, Evanjelik radyo yayıncılığı sadece dinleyicilerden toplanan bağışlar yoluyla, milyonlarca dolarlık bir endüstri haline gelmiştir. Bunu kiliselerin kendi radyo istasyonlarını açma çabası takip etmiştir.

Sonuç olarak, 1940'lar ve 1950'ler boyunca radyo Evanjelistleri, kendi radyo istasyonlarında kendi programlarını yönetmek konusunda başarılı da olmuşlardır. Evanjelik radyo yayınlarının başarıya ulaşmasının belki de en önemli nedeni NRB'nin (Ulusal Dinî Yayıncılar) kurulmasıdır. 1944'de Evanjelik bir kuruluş olan NAE (Ulusal Evanjelik Derneği) yayıncılık kuruluşu olan NRB'yi kurarak yayıncılık ve iş ahlâkı konusunda standartların yükseltilmesi için faaliyette bulunmuş ve FCC'nin (Federal İletişim Komisyonu) yayıncılık lisansı verme politikalarına karşı mücadele etmiştir. NRB çoğunlukla Evanjelik ve muhafazakâr Hıristiyanları temsil etmesine rağmen az sayıda Ana damar Protestan, Katolik ve Yahudileri de bünyesinde barındıran bir örgüttür. NRB'nin yayıncılığa etkisi yayınların kalitesinin artırılmasına yönelik olmuştur (Lochte, 2008).

1970'lerde Radyo Evanjelizmde büyük bir değişiklik de dinleyicilerin yüzde 75'inin FM istasyonlarına kaymasıyla ortaya çıkmıştır (Religious Broadcasting, t.y.). FM bandı yüksek kaliteli sesi ve alıcı fiyatlarının düşmesi nedeniyle hızla yayılma imkânı bulmuştur. İnsanlar, zayıf ses kalitesi ve aşırı reklam yayınları nedeniyle AM radyosundan kaçmaya başlamıştır (Lule, 2010). Bu durum, daha yaşlı, üst gelir seviyesinin altı dinleyiciler ile AM radyo Evanjelistlerini baş başa bırakmıştır. Bu yayınlardaki vaizler genellikle resmi teolojik eğitimi çok az olan, bağımsız Pentakostçulardan oluşmaktadır. Vaaz tarzları son derece duygusal, herhangi bir bağlamı olmayan, tamamen o anın ilhamına bağlı olarak, piyangodan şehir dışındaki gece kulüplerine, eşcinsellikten alkol satışına kadar şeytanî gördükleri her şeyi yeren konuşmalar yapmışlardır. Bazı programlarda duaya muhtaç kimselerin olduğu uzun listeleri okumaktaydılar. Bu AM radyo vaizlerine, hemen her gün özellikle güneydoğu eyaletler olmak üzere tüm ülke yayınlarında rastlanabiliyordu. Bu radyolar, yaşlı seyirci profilleri nedeniyle reklam verenleri kendilerine çekmekte zorlandıkları

halde, 21. yüzyıla kadar bedava yayınlarla ayakta kalmış ve Amerika'daki dinî yayın tarihinin en dayanıklı formatlarından birini oluşturmuştur (Religious Broadcasting, t.y.).

Radyo istasyonları, zaman içinde dinleyicilerin özelliklerini hedef alan farklı program biçimleri oluşturmuştur. Pek çok format popüler müzik ağırlıklı olsa da, konuşma ağırlıklı programlar ve dinleyiciyi eğitici programlar da önemli bir yere sahiptir. Radyo istasyonları için en yaygın yayın formatı dinî radyo yayınlarının başlangıcından beri kullanılan konuşma ve eğitim ağırlıklı olmaktadır. Bu tür programlar vaaz, kilise ayini ve İncil okumalarını içermektedir. Bazen de, İncil'e veya inananların ilham verici hikâyelerine dayanan dramalar da yayınlanmıştır. Bu tür yayınlarda müziğe genelde az yer verilmiştir. 1990'lı yıllarda, dinî eğitim ve Hıristiyan hayat tarzı konularının tartışmasının karışımını içeren geleneksel formatın yeni bir türü şekillenmiştir. Müzik tabanlı dinî yayın formatı da eskiden beri kullanılan bir şekil olarak karşımıza çıkmaktadır. Kilise müziği, diğer yayınların yanında sıkça kullanılmıştır. Ancak bu tür içinde Beyaz ve Zenci Kilise müzikleri çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan başka günümüzde çalınan Çağdaş Hıristiyan Müziği, dinleyicilere ulaştırılan Evanjelik mesaj olarak görülmüştür. Genellikle gençlere ulaşmayı hedefleyen bu tür sonraları Hıristiyan Rock müziği şeklinde yayınlanmaya başlamıştır. Bu dönemde ortaya çıkan bir akım da "İsa Delisi" (Jesus Freak) adı verilen, gençlere hitap eden ve manevi mesajlarını iletmek için halk ve rock müziği kullanan yeni bir Evanjelik harekettir (Lochte, 2008). 1980'lerde ve 1990'larda "Çağdaş Hıristiyan Müziği" nin ortaya çıkışı dinsel radyo yayınlarını canlandırmıştır. Evanjelik istasyonların sayısında artış gözlenmiş, bazı dinî yayın yapan istasyonlar Evanjelik yayın ağlarıyla birleşmiştir. Kilise müziği o kadar başkalaşım geçirmiştir ki radyo kanalları arasında gezinen sıradan bir dinleyici rock müziğinin en son şarkılarını çalan bir kanal ile Çağdaş Hıristiyan Müziği yayını yapan bir kanal arasındaki farkı anlayamayacak duruma gelmiştir (Krapohl ve Lippy, 1999, s. 79).

Çoğu Evanjeliklere ait olan dinî radyo istasyonlarının sayısı 1998'den 2005'e %85 oranında büyümüştür. Bu radyoların sayısının rock, klasik müzik, hip-hop, caz vb. istasyonları geride bıraktığı ifade edilmiştir (Blake, 2005). Radyo yayıncılığı, televizyon, uydu teknolojisi ve iPod'lar gibi yeni teknolojilerin oluşturduğu güçlülere karşı içeriklerini yeni kültürel, sosyal ve ekonomik gerçeklere yenilikçi uyarlamalarla yenileyerek mücadele etmişlerdir. 1950'lerde, radyo, yeni müzik programları yaratarak ve yerel DJ'leri kullanarak televizyonla mücadele etmiştir. 1990'lı yıllarda internet kullanımının yaygınlaşmasıyla çevrimiçi istasyonlarda başka yerlerde duyulmamış müzikler içeren yayınlar yapılmıştır. 21. yüzyılda, uydudan yayın yapan radyo yayınları artış göstermiştir. Her yeni teknolojik yenilikle birlikte radyo, yeni rekabet araçları bulmayı başarmıştır. 1990'lı yıllarda birçok radyo istasyonu, Çağdaş Hıristiyan müziği ile diğer müzikleri karıştırarak yapılan bir yayın şekli kullanmıştır (Creasman, 2008, s. 41). Radyo teknolojileri ve içeriği, 2000'lerin başında önemli ölçüde çeşitlenmiştir. Antenlerle sinyal yollanarak yapılan karasal radyo yayınları, internet, uydu radyo yayınları ve kişisel dijital müzik çalarlar gibi yeni teknolojilerle rekabet etmek durumunda kalmıştır. Bu yeni medya, dinleyicilere daha fazla seçim ve kendine ait radyo yayını yapma seçenek ve özgürlüğünü vermiştir (Creasman, 2008, s. 34). Evanjelik radyo istasyonları ve yayın ağları yavaş yavaş uydu radyo, web streaming ve podcasting gibi teknolojileri benimsemiş, ancak program içeriklerinde yenilik yapma yoluna gitmemiştir. Bunun sonucunda da çok sayıda genç izleyiciyi kendine çekmeyi başaramamıştır. Çoğunlukla 55 yaş ve üstünden oluşan, Evanjelik kitleye hitap etmeye devam etmiştir (Creasman, 2008, s. 33).

1.2. Evanjelik Televizyon

1950'li yıllarda Amerikan evlerinde yaygın bir haber ve eğlence şekli haline gelen televizyon teknolojisi, bazı dinî gruplar tarafından göz ardı edilse de Evanjelik yayıncılar bu alana girmekte gecikmemiştir. Bazı radyo yayıncıları televizyon şovlarına ev sahipliği yapmaya başlamışlardır (Fetner, ve diğerleri 2013, s. 11).

Bu dönemde ortaya çıkan yeni bir kavram da Televanjelizmdir. Bu terim televizyon yoluyla yapılan Evanjelizm faaliyetleri için kullanılmaktadır. Bunun yanında televizyonda yayın yapan Evanjelik vaizleri tanımlamak için Televanjelist kavramı ortaya

çıkıştır. 1960'lı yılların sonuna doğru Time dergisi o zamanın televizyonda vaaz veren ünlü vaizi rahip Rex Humbard ile yaptığı röportajı yayınlarken kendisini "Tele-Evanjelist" olarak tanıtmış, sonrasında bu yeni kelime yaygınlaşmıştır (Pastor Rex Humbard, t.y.). Bazı erken televanjelistler radyo yayınları ile başlayıp televizyonun yaygınlaşması ile televizyona geçmişlerdir.

Televizyonun ortaya çıkışıyla birlikte, medyanın sahip olacağı önemli kültürel etkiyi ve dinî alanda sağlayacağı ilerlemeyi öngören Evanjelikler ile laik kesim arasındaki rekabet daha da yoğunlaşmıştır (Religious Broadcasting, t.y.). Bazı dinî gurupların televizyonu modernizmin ve laikliğin bir sembolü olarak görmeleri nedeniyle, 1970'lerin sonlarına ve 1980'lerin başına kadar mesajlarını televizyonla aktarmak için gerekli araçları ve teknolojiyi geliştirmedikleri görülmüştür. Dinî gurupların, televizyonun potansiyel gücüne yeni bir tepki vermesi ve Amerikan popüler kültür alanında birçok Hıristiyan tarafından daha geniş katılımı nedeniyle birçok hevesli vaiz, 1980'lerde kiliselerini televizyon yayınlarına taşımıştır. Diğerleri ise kariyerlerine, geniş bir medya iletişim ağına dönüşen yerel, bölgesel ve hatta ulusal programlar yaparak başlamış ve yayıncılık imparatorlukları, eleştiri ve şüpheliğe rağmen, 21. yüzyıla kadar yayınlarını devam ettirmiştir (Heller, 2013).

Amerikan Hıristiyanlığı, İsa'nın öğrencilerine, İncil öğretilerini dünyaya yayma talimatı veren "Büyük Görev"i gerçekleştirmek için, her bir kuşağın en etkili iletişim stratejilerini kullandığı uzun bir geçmişe sahiptir. Önceleri, International Church of the Foursquare Kilisesinin kurucusu Aimee Semple McPherson, yirminci yüzyılın başında "İsa için ruhları kazanmak" adına radyoyu araç olarak kullanması nedeniyle eleştirilse de sonradan rahipler Tanrı'nın mesajını iletmek için radyo ve televizyonu kullanmayı benimsemiştir (Heller, 2013).

1976' da Papa 6.Paul, "Kilisenin insan becerilerini her gün daha da mükemmelleştiren bu güçlü araçları kullanmazsa, Tanrı'nın önünde kendini suçlu hissedeceğini" söylemiştir ve bu misyona sadık kalınarak Katolik ETWN, kurulmuş ve Alabama'daki bir manastır-stüdyodan yayın yapmaya başlamıştır (Bruner, 2008, s. 47).

Evanjelikler, medyanın bazı hedeflere ulaşma kapasitesini göstermesi bakımından belki de televizyonun en hevesli Hıristiyan taraftarlarıdır. Evanjelistler sıklıkla TV'yi "tüm dünyaya gidip İncil'i vaaz etmek" veya "televizyon misyonerliği" olarak tanımlanan faaliyetleri yapmak için bir araç olarak görmüşlerdir. Televizyon yayınları Kiliseye gelmeyen ve Kutsal Kitabı başka türlü duyamayacak kişilere ulaşmak bakımından önemlidir. Araştırmaya göre kilise ile bağlı olmayan yaklaşık 20 bin yetişkin, bu programları ayda bir seyretmektedir (Bruner, 2008, s. 48).

Bir diğer yayıncı yüksek çözünürlüklü yayınların "görevlerini yerine getirmede" kendilerine yardımcı olacağı fikrindedir. Pavlus'un insanları kurtarmak için "herkes ile her şey oldum" (1.Korintliler 9, 22) sözünü örnek alan Evanjelik TV taraftarları, insanları kurtuluşa erdirmek için mümkün olan her yolun denenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Bruner, 2008, s. 48).

Evanjeliklerin dinî televizyon yayınlarına hâkim oldukları bir gerçektir. Kablo yayını, uydu yayını ve İnternet programları sayesinde, Amerikalıların çoğunun Evanjelik TV'ye erişimi bulunmaktadır. Evanjelik televizyon yayın içeriğinde haberler, talk şovlar, magazin gösterileri, sitcomlar, reality TV ve çizgi filmler bulunmaktadır. Evanjelikler, dinî programlarla, inanç ve aile konularında yapılan seminerler, İncil çalışmaları gibi dinî yayınlarla eğitim vermeyi amaçlamışlardır. Rahiplerin eğitici olduğu yayınlarda İncil sertifika programları, eğitim atölyesi ve lisans programı reklamları yer almaktadır. Bunların yanı sıra kehanet şovları ve FamilyNet'te Aile Zenginleştirme serisi gibi programlara da rastlanmaktadır. İnsanları dine döndürme çabası, çoğu dinî yayınların ve Televanjelistlerin temel amacı olmakla birlikte siyasî konular da bu programlarda sıkça işlenir. Örneğin CBN'nin sıkça davet ettiği konuk yorumculardan Jay Sekulow programlarında anayasal hukuk ve dinî özgür-

lük konularını muhafazakâr bakışla ele almakta, hattâ izleyicileri kendi görüşlerini yerel ve ulusal liderlerle paylaşmaya teşvik etmektedir (Bruner, 2008, s. 47).

Evanjelik eğlence programları, Cornerstone TeleVision daki “Pastör Greg” gibi komedileri ve “Bananas” gibi stand-up komedi gösterilerini barındırmaktadır. Diğer eğlendirici türler arasında İncil yarışma programları, müzik video programları ve gece boyunca çeşitli şovlar bulunmaktadır. Ana akım medyadan esinlenen yetenek yarışmaları (ör. Inspiration Network’un yayınladığı “Christian Artist Talent Search”), yeni yetenekleri ortaya çıkartmaktadır (Bruner, 2008, s. 47).

Evanjelikler ve dinî olmayan Ana akım televizyon yayınlarının zaman zaman birbirlerini taklit ettikleri görülmüştür. Televizyon yapımcıları, yenilikçi şovları gösterime sunup programın tutup tutmaması riskine karşı diğer başarılı programları kopyalama eğilimine girmişlerdir. Evanjelik izleyiciler için taklit programlar, kendi hayat tarzlarından uzaklaşmadan dünya içinde yaşayabileceklerini hissettirmiştir (Yuhanna 17, 13-16). Örneğin, The “700 Club”da görüldüğü gibi Evanjelik TV haberleri muhafazakâr eğilimlidir. Evanjelikler, “Living the Life” ve “Life Today” da dâhil olmak üzere magazin tarzı şovları taklit etmişlerdir. Kadın seyircilere hitabeden dinî sabah programları ana akım medyanın “The View” adlı popüler sabah şovunun benzeridir. Dinî yayıncılar, ünlü konukların davet edildiği sağlık, aile, moda ve ev idaresi ile ilgili programlar yapmışlardır. Gündüz saatlerindeki seyircileri eğitirken ve eğlendirirken, kadınları geleneksel kadın rollerini benimsemeye teşvik etmektedirler. Dinî çocuk programları, animasyonlar, kuklalar, şarkılar ve dersleri içeren okul öncesi öğrenme programlarını içermektedir. Evanjelik karikatürlerde fiziksel ve ahlâkî tehlikelerin üstesinden gelen karakterler vardır. “Discovery Children” programına benzeyen macera programları da bulunan yayınlarda çocuk şovları eğlence ile manevi öğretileri birleştirmektedir. 13-19 yaş arası ergenler için programlar, yaygın kanallardaki müzik, ünlüler, komedi ve ekstrem sporlara benzer programlar içerir. Müzik programları, Hıristiyan hip-hop, hardrock ve punk da dâhil olmak üzere tüm pop kültür türlerini yansıtmaktadır. Genç Hıristiyanlara sörf tahtası ya da kayak sevgisini misyonla karıştırıp sunan programlar vardır. “Late Night with Conan O’Brien” programını beğenenler için alternatif olarak taklidi “The Logan Show” sunulmaktadır (Bruner, 2008, s. 48).

2. Başlıca Evanjelik Yayın Kurumları

1960-1990 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri’ndeki en önemli gelişme, Ulusal Din Yayıncıları (NRB), Hıristiyan Yayıncılık Ağı (CBN), Teslis Yayıncılık Ağı (TBN) gibi dinî yayın ağlarının oluşturulmasıdır. Bu girişimler, çeşitli program formatlarının, kesintisiz dinî televizyon ve radyo yayınlarının kapsamalarının geliştirilmesine ve uydu teknolojisini kullanarak dünya çapında bir erişime izin vermiştir (Religious Broadcasting, t.y.).

2.1. Ulusal Dinî Yayıncılar (National Religious Broadcasters, NRB)

1940’ların başında Ana damar Protestan grupları ve Evanjelik gruplar arasındaki çekişme ve Evanjeliklerin radyo yayınlarından uzak tutulma çabası 1942’de Ulusal Evanjelik Birliği’nin (NAE) kurulmasına neden olmuştur. Derneğin misyonu, Fuller gibi Evanjelik radyo yayını yapan vaizleri korumak ve bağımsız Fundamentalistlerin ve Evanjeliklerin çıkarlarını ulusal düzeyde savunmaktır. NAE’nin kurulmasını hızlandırmak için, görevi radyo vaizlerini takip etmek olan bağımsız akademisyenlerin oluşturduğu Radyoyla Eğitim Enstitüsü tarafından yayınlanan tavsiyeler benimsenmiştir. 150’den fazla Evanjelik radyo yayıncısı bir araya gelerek önce NAE’yi kurmuş, bundan iki sene sonra Ulusal Dinî Yayıncılar kurumu (NRB) oluşturmuştur. Kurulduğu günden bu yana NRB kongre ve Federal Radyo Komisyonu üzerinde üyeleri adına lobi faaliyetlerinde bulunmaktadır. NRB Mesleki bütünlüğü sağlamak için bir dizi etik kurallar oluşturmuştur. Bu kurallara göre üyeler yayınlar için en yüksek teknik standartları koruyacak, yasal düzenlemelere uyacak ve yüksek standartlarda hesap verilebilirliği benimseyeceklerdir. NRB ayrıca, kaliteyi artırmak amacıyla çalıştaylar düzenlemiş, tavsiyeler içeren yayınlar bastırması, ödül koyarak başarıyı artırmış, teknik kalite için yönergeler belirlemiştir.

Kuruluşun gayretleri, birçok bağımsız yayın yapan kilise radyosunun sağlam mali temeller üzerine kurulmasına yardımcı olmuş ve programların kalitesini artırmaları için teşvik etmiştir. Sonuç olarak, 1950'li yıllara gelindiğinde, Evanjelik yayın, üstün teknik kalitesi ile tanınmaya başlamıştır. Dinî yayın yapan kanallar programlarına devam etmek için para kazanmanın önemini anlamışlardır. Evanjeliklerin radyoyu amaçları doğrultusunda kullanma kararlılığı televizyon çağına da taşınmıştır. Bugün, ileri görüşlü radyo yayıncıları tarafından ortaya çıkan Hıristiyan multimedya birliği, Misyon ruhuyla elektronik medya platformlarına erişimi savunmak ve genişletmek amacıyla geçmiştekenden çok daha karmaşık bir elektronik ortamda faaliyet göstermektedir. Araştırmalara göre belirli zaman diliminde TV, radyo, podcast veya kitaplar gibi dinî yayınları takip eden Hıristiyan kitleler Amerikalıların %45'ini oluşturmaktadır (The History of NRB, t.y.).

2.2. Hıristiyan Yayıncılık Ağı (Christian Broadcasting Network, CBN)

1960 yılında Pat Robertson tarafından kurulan CBN Amerika'nın ilk dinî televizyon yayın ağı olma özelliğindedir. Amerika 'da günlük bir milyon kişinin üzerinde izlenen "700 Club" programıyla ünlüdür. Resmî web sitesinde amaçlarının kitle iletişim yoluyla Amerika Birleşik Devletleri'ni ve dünyanın diğer ülkelerini İsa'nın yeryüzüne gelişine ve Tanrı'nın krallığının kurulmasına hazırlamak olduğunu belirtmiştir. Amaca ulaşmak için başlıca yöntem, toplu iletişim ve eğitimi kullanarak yaşlı ve gençlere Tanrı Krallığı'nın ilkelerini öğretmek olarak belirlenmiştir. Bu ilkelere göre görevlerinin yürütülmesi için yenilikçi olmak, mükemmel olmak, yüksek kalitede çalışmalar yapmak, dürüst ve güvenilir olmak yani başkalarıyla ilişkilerde ve iletişimde doğruluktan şaşmamak gerekmektedir. CBN bu iş için çalışanlarının Kutsal Ruh ve bilgelikle dolu olması gerektiğini düşünmektedir. Çünkü Tanrı'nın işinin, tanrının donattığı ve seçtiği halkı tarafından yapılması gerektiğine inanmaktadır. Kendilerinin İsa yoluyla Evanjelizm ve insani yardım yaptığını ve kar amacı gütmeyişini belirten bu örgüt 117 ülkede ve 47 dilde yayın yapmaktadır. 2016 verilerine göre yayınları dünya üzerinde 360 milyon kişiye ulaşmıştır. Amerika'da ihtiyaç sahiplerine 29 buçuk milyon yiyecek yardımı ve 11 doğal felakette yardımda bulunmuştur. Dünyada 201 bin kişiye sağlık yardımı yapmış, 952 temiz su kuyusu ve su deposu açarak 351 bin kişiye ulaşmıştır. 61 ülkede 100 binin üzerinde risk altında çocuğa yiyecek, barınma, eğitim, sağlık yardımı, iş eğitimi imkânı ve Hıristiyan talebeliği imkânı sunmuştur. "CBN Dua Merkezi" 2,8 milyon çağrı almış, 25 bin kişi iman ikrarında bulunmuştur (CBN, t.y.). Forbes dergisi tarafından yayınlanan verilere göre CBN 2015 yılında 294 milyon dolar gelir elde etmiştir (Forbes, t.y.).

Robertson'un kurduğu televizyon kanalı sonradan gelişerek içinde bir üniversite (Regent University), 24 saat telefonla dua hattı, çeşitli uluslararası yayın ve yardım kuruluşlarının da bulunduğu CBN imparatorluğuna dönüşmüştür. 1977'de yayınları uydudan izlenebilir duruma getirmiş, 1981'de kablo yayın ağına dâhil olmuştur. CBN, Robertson ve taraftarları tarafından ahlâkî açıdan dindarların kabul edilebilir bulduğu televizyon şovlarının canlanmasına neden olmuştur. Robertson, televizyon ağını kullanarak, Amerikan ailesinin çürümesine karşı mücadele etmeyi amaçlamıştır. Daha sonra "Aile Kanalı" olarak adı değiştirilen CBN, ülkemizde de gösterilmiş olan, "Waltonlar" ve "Lassie" gibi dizileri pazarlayabileceği muhafazakâr izleyici kitlesinin varlığını keşfetmiştir. Hatta "Aile Kanalı" o kadar başarılı olup kazanç sağlamıştır ki maliye teşkilatı bu kanalın vergiden muaf olan CBN'den ayrılmasını istemiştir. 1990'da Aile Kanalı International Family Entertainment kuruluşuna satılmış, ancak şirketi kontrol eden hisseler CBN'nin elinde tutulmuştur. Yayın ağının en ünlü programı olan "700 Club" programı modern dinî televizyon programlarına öncülük etmiştir. Robertson tarafından koordine edilen bu haber magazin formatında olan bu program, 1966 yılından bu yana her gün izleyicilere en son haberler, pratik mâlî tavsiyeler, aile ilişkilerine dair öneriler, dua ve ilâhi tarzı müzik, Hıristiyan gurupların önderleriyle yapılan söyleşiler, şifa için yapılan dua ve izleyicilerin iman ikrarlarını sunmaktadır (Djupe ve Olson, 2003, ss. 89-90).

2.3. Teslis Yayın Ağı (Trinity Broadcasting Network, TBN)

Belki de yeni yayın imparatorluklarının en başarılısı Teslis Yayın Ağı'dır (TBN-Trinity Broadcasting Network). Kuruluş amacı diğer dinî yayın ağları gibi Hıristiyanlığı yaymak, kendi anlatımlarıyla "İsa'nın hayat değiştiren mesajını" dünyanın dört bir köşesine televizyon ve diğer iletişim araçlarıyla ulaştırmaktır. Bu amaçla yayınlara 1973'de başlayan TBN, gittikçe büyüyerek günümüzde 37 tam güç TV istasyonuna ve 9 ana uydu yayınına sahip olan yarım milyar dolar değerinde bir televizyon imparatorluğuna dönüşmüştür. 8000 kablolu yayın kuruluşu ile tüm dünyada günde 150 milyonluk bir kitleye ulaştığı tahmin edilmektedir. Yayın ağı dünya üzerinde 24 dilde yayın yapmak için 26 uydu kullanarak 85 uydu kanalından yararlanmaktadır. TBN günde 24 saat üzerinden yayın yapmakta ve Televanjelistlerin en büyük isimlerini grubuna dâhil etmektedir. Kendilerine bağlı, içinde Türkçe yayın yapan *Kanal Hayat*'ın da bulunduğu 30 yayın ağı bulunmaktadır. Kurucuları Paul ve Jan Crouch, Pentekostçu gelenekten geldikleri için yayınlarında Pentecostçu ibadet tarzı ve teolojisi gözlemlenmektedir. TBN'nin en önemli programı olan "Praise the Lord", gösteri ve talk show formatlarını içermektedir. Amerika'nın en tanınmış Hıristiyan vaizleri ve müzisyenleri bu programa davet edilmektedir. Ayrıca, yılda iki kez yayın ağının bakımı ve genişletilmesi için kaynak yaratan seyircilerin canlı yayına telefonla katılıp bağış yaptığı bir program da gerçekleştirmektedir. Programlarda kilise âyinleri, ilâhiler, aile filmleri, çocuk programları, ergenler ve yetişkinler için şov programları bulunmaktadır. TBN interneti, yayınları çevrimiçi ulaştırmak için ilk kullanan yayın ağlarından birisi olma özelliğini de taşımaktadır. Günümüzde TBN ailesi akıllı telefonlar, tabletler ve bilgisayarlarla milyonlarca kişi tarafından takip edilmektedir. 41 binden fazla program internet üzerinden TBN yayın ağlarından ulaşılabilir. Bunlara ek olarak TBN kurucusu Paul Crouch, hapishanelerde yatan kişilere "Tanrı'nın sevgisinin" ulaştırılması amacıyla 30 eyalette 750'den fazla hapishane için "TBN İkinci Şans" adlı bir yayın başlatmıştır. Bunun dışında Orlando, Florida'da Kutsal Kitap'tan bazı manzaraların görsel ve sesli sunulduğu, antik İsrail'in canlandırıldığı interaktif bir tatil parkı inşa ettirmiştir (TBN, t.y.).

Sonuç

Evanjelistizm, İngilizce konuşulan bölgelerde 18. ve 19. yüzyıl başlarında Kuzey Atlantik Anglo-Amerikan dünyasında meydana gelen bir dizi dinî canlanma hareketinin ürünü olan çeşitli Protestan dinî gurupları tanımlamak için kullanılan geniş kapsamlı bir çatı kavramdır.

Evanjelistler için İncil mesajının diğer insanlara yayılması büyük bir önem arz etmektedir. Evanjelistizmin olmazsa olmaz özelliklerinden biri olan Evanjelistizm, İncil'in vaaz edilmesi veya insanlara Tanrı'nın kurtuluş mesajının iletilmesi çabasıdır. Evanjelistlere göre İsa tüm insanların günahlarına kefarete olmak için çarmıhta ölmüştür. İsa, bunu kabul eden insanların günahlarının bağışlandığını müjdelemiştir. İşte bu kurtuluş haberini ilân etme, duyurma her Hıristiyan'ın görevi kabul edilmektedir. Bu, Yeni Ahit'te "Büyük Görev" olarak adlandırılmıştır. İsa havarilerine bütün ulusları öğrencileri olarak yetiştirmelerini; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz etmelerini emretmiştir. İsa'nın yeryüzüne ikinci gelişine kadar insanların hepsine kurtuluş mesajının ulaştırılması gerektiğine inanmışlardır. İsa'nın gelişini hızlandırmanın bir yolu da tüm insanlara İncil mesajının yayılmasıdır.

Evanjelistizm eskiden yüz yüze, sokakta, ev toplantılarında, kilise binalarında ve çadırlarda vaaz verme yoluyla yapılırken, gelişen teknolojiyle birlikte Evanjelistler daha çok insana ulaşma imkânını yakalamışlardır. Evanjelistler daima kitle iletişim araçlarının dini amaçlar için kullanımını savunmuşlar, Tanrı'nın insanlığın kurtuluşu için bu yeni teknolojiyi kendilerinin emrine verdiğine inanmışlardır. Bu bağlamda Evanjelistler dini amaçları için yeni teknolojileri etkili şekilde kullanmayı öğrenmişlerdir.

Dini radyolar Evanjelistizmin önemli bir kültürel kurumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Evanjelistlerin misyon duygusu dini radyoların çoğalması sonucunu doğur-

muştur. Dini radyo yayınları din adamlarını popüleştirmiş, bu durum cemaatlerinin büyümesine neden olmuştur. Misyon duygusunun yanında dinleyicilerden toplanan bağışlar dini radyoları ateşleyen başka bir önemli unsur olmuştur. Dinleyici sayısının artması daha çok bağış toplamak anlamına gelmektedir. Daha geniş kitlelere ulaşma arzusu yayın kalitesini artırmıştır.

Televizyonun ortaya çıkışıyla birlikte, medyanın sahip olacağı önemli kültürel etkiyi ve dinî alanda sağlayacağı ilerlemeyi öngören Evanjelikler televizyon alanına girmekte gecikmemişlerdir. Bu dönemde ortaya çıkan yeni bir kavram olan Televanjelizm, televizyon yoluyla yapılan Evanjelizm faaliyetleri için kullanılmıştır.

Evanjelikler radyo alanında edindikleri tecrübeleri televizyona aktarmışlardır. Evanjelik yayın ağlarının oluşturulması bu alandaki başka bir önemli gelişmedir. Evanjelik yayın ağları son teknolojileri takip ederek yayınlarına ulusal ve uluslararası ölçekte erişimi kolaylaştırıp, dini yayın alanına hâkim olmuşlardır. Evanjelik yayın ağları yıllık yüz milyon doları bulan kazançlar elde etmektedir. Bu gelirlerle gelişmemiş ülkelerde eğitim, sağlık ve sosyal alanda yardım yapan kuruluşlar kurarak misyonerlik faaliyetlerinde bulunmaktadır.

ABD’de Evanjelikler büyük bir muhafazakâr oy deposudur. Çoğu zaman blok halinde hareket eden bu dinî gruba ulaşmak ve onları etkilemek siyasetçiler açısından büyük önem arz etmektedir. Evanjeliklerin yayın ağları seçim döneminde birçok siyasetçi tarafından kullanılmakta, muhafazakâr kesimin siyasi taleplerini yerine getirmek karşılığında oy istenmektedir. Bunun yanında Evanjelik liderler medya aracılığı ile kitleleri harekete geçirerek siyasiler üzerinde baskı kurmaya teşvik etmektedirler.

Kaynakça

- Astley, J. (2002). Evangelism in education: Impossibility, travesty or necessity?. *International Journal of Education and Religion*, 3(2), 179-194.
- Bebbington, D. W. (2003). *Evangelicalism in modern Britain: A history from the 1730s to the 1980s*. London: Routledge
- Blake, M. (2005). Stations of the cross, *Columbia Journalism Review*, (44) 32-39. 10.02.2018 tarihinde http://www.theocracywatch.org/station_cjr_may_05.htm adresinden erişildi.
- Bloesch, D. G. (1982). *Essentials of Evangelical theology Volume II: Life, ministry, and hope*. San Francisco: Harper & Row.
- Bosch, D. J. (1991). *Transforming mission: Paradigm shifts in theology of mission*. Maryknoll: N.Y. Orbis Books.
- Bruner, K. (2008). Thinking outside the tribal TV box (ed.) Quentin J. Schultze and Robert H. Woods Jr. *Understanding Evangelical Media: The Changing Face of Christian Communication*. InterVarsity Press.
- Creasman, P. A. (2008). Looking beyond radio for listeners (ed.) Quentin J. Schultze and Robert H. Woods Jr. *Understanding Evangelical Media: The Changing Face of Christian Communication*. InterVarsity Press.
- Demy, T. J., Paul R. S. (2017). Evangelism, *Evangelical America: An encyclopedia of contemporary American religious culture*, California: ABC-CLIO.
- Djupe, P. A., Laura R. O. (2003). *Christian broadcasting network (CBN) and the 700 Club*, *Encyclopedia of American Religion and Politics*, 89-9. Facts On File Inc.
- Fetner, T., Stokes, A., Sanders, C. B. (2013). *Evangelical radio in the US and Canada: Public policy and political culture*. Conference Papers- American Sociological Association, New York. 10.11.2017 tarihinde <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=4b5c7415-6b2f-4227-9bf1-5178f54a-3ca2%40sessionmgr4010> adresinden erişildi.

- Frazier, C. W., Crawford, B., Chris P. (2011, February). The political pluralisation of American Evangelicals: How old media built a movement, and why the Internet is poised to change it. *International Journal for the Study of the Christian Church*, 66-78, Vol. 11, No. 1.
- Güngör, A. İ. (2016). *Evanjellikler*. İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Heller, J. (2013). Televangelism. *Salem Press Encyclopedia*, 08.08.2017 tarihinde <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=5&sid=91648317-efdd-4e10-b7f7-fec83ce6c9b3%40sessionmgr4008&bdata=Jmxh-bmc9dHlmc2loZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=89103141&db=ers> adresinden erişildi.
- Krapohl, R. H., Charles H. L. (1999). *The Evangelicals: A historical, thematic, and biographical guide*. Westport Connecticut: Greenwood Press.
- Kutsal Kitap (2011). Seoul, Kitabı Mukaddes Şirketi ve Yeni Yaşam Yayınları.
- Lochte, B. (2008). Christian radio in a new millennium. *Journal of Radio & Audio Media*, 15(1), 59-75, 08.02.2018 tarihinde <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19376520801978167> adresinden erişildi.
- Lule, J. (2010). *Understanding media and culture: An introduction to mass communication*, 17.02.2018 tarihinde <http://open.lib.umn.edu/mediaandculture/chapter/7-2-evolution-of-radio-broadcasting/> adresinden erişildi.
- Marsden, G. M. (1998). *Understanding fundamentalism and Evangelicalism*. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids.
- Marsden, G. M. (2006). *Fundamentalism and American culture*. New York: Oxford University Press.
- Schultze, Q. J. (2003). *Christianity and the mass media in America: Toward a democratic accommodation*. Michigan: Michigan State University Press.
- Treier, D. J., Walter A. E. (2017). Evangelism. *Evangelical dictionary of theology*, Baker Academic.
- Werner, D. (2007). Evangelism from a WCC perspective: A recollection of an important ecumenical memory, and the unfolding of a holistic vision. *International Review of Mission*, 182-203. Vol 96, No.382-383.
- Willis, J., Barbara W. (2006). *Armageddon now: The end of the world A to Z*. Canton: Visible Ink Press.

İnternet Kaynakları

- CBN resmi web sitesi, 09.08.2017 tarihinde <http://www.cbn.com> adresinden erişildi.
- Christian mass media reach more adults with the Christian message than do churches. (2002, July 02), 11.10.2018 tarihinde <https://www.barna.com/research/christian-mass-media-reach-more-adults-with-the-christian-message-than-do-churches/> adresinden erişildi.
- Evangel. (t.y.), *Oxford Dictionaries*, içinde. 03.04.2014 tarihinde <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/evangel> adresinden erişildi.
- Evangel. (t.y.), *Oxford Living Dictionaries*, içinde. 16.12.2018 tarihinde <https://en.oxforddictionaries.com/definition/evangel> adresinden erişildi.
- Evangelism. (t.y.), *World Heritage Encyclopedia*, içinde. 31.12.2018 tarihinde <http://community.worldbooklibrary.org/Articles/Evangelism?&Words=evangelism> adresinden erişildi.
- NRB resmi web sitesi, 09.08.2017 tarihinde <http://nrb.org/about/history/> adresinden erişildi.

Religious Broadcasting. (t.y.), *Encyclopedia of Religion* içinde. 02.08.2017 tarihinde <http://www.encyclopedia.com/environment/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/religious-broadcasting> adresinden erişildi.

Rex Humbard resmi web sitesi, 05.04.2018 tarihinde <https://rexhumbard.org/pastor-rex-humbard/> adresinden erişildi.

TBN resmi web sitesi, 18.08.2017 tarihinde <https://www.tbn.org/about/history> adresinden erişildi.

MEDIAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

Evangelical Movement and Radio Television Broadcasting

Hakan YILMAZ

Extended Abstract

Evangelicalism is an umbrella concept that is used to describe a large number of Protestant groups. This term was used to describe religious groups in English-speaking regions that were the result of a series of religious revival movements that took place in the North Atlantic Anglo-American world in the early 18th and early 19th centuries. Almost every Protestant church in America has an Evangelical wing.

The word evangelism, derived from “evangel” which refers to spreading the Good News, ie missionary activities; the word evangelist is used for a person who spreads the Gospel in the first sense.

The common theological features of the religious groups that make up the evangelical movement were examined under four main headings by British historian David Bebbington. These are biblicism, accepting the Bible above all religious authorities; crucicentrism, which means the sacrifice of Jesus on the cross for the salvation of all mankind; conversionism used in the sense of a supernatural return of a sinful person to God, revival in spiritual sense; activism, which is an attempt to express faith and change others.

The aim of this study is to put forth how the Evangelicals, who are highly effective in the field of politics, use radio and television in the USA and the historical background of Evangelical broadcasting in the USA. Although evangelicalism is an Anglo-American phenomenon, the research will be limited to the USA alone.

The twentieth-century evangelicals advocated the use of mass media for religious purposes. With the development of radio broadcasting in the 1920s, the Evangelicals owned a device to convince the masses. The evangelicals believed that God gave this new technology to their disposal for the salvation of humanity. The evangelicals expressed the idea that radio and then television was part of God’s plan of history. Evangelicals have given particular religious importance to using American technology to spread the Bible message, which is often called “Great Commission”. In the 1920s, they adapted their theological beliefs to time by establishing the view that loyal followers of Jesus should use every new medium to spread the Bible message. Evangelicals had great broadcasting facilities and operated broadcasting facilities, including satellite links, television and radio stations. Evangelicals quickly used new technologies from cable to videocassettes.

It is known that churches and some religious groups started broadcasting from the first days of radio in the USA. Then the American entrepreneurial spirit, combined with the growing interest in radio and the missionary effort of Evangelical Christianity, resulted in the proliferation of religious radios.

In the United States, the use of radio broadcasts by Evangelical groups for religious purposes, broadcasting sermons and prayers of Evangelical priests, has led to expanding their masses in some way. In particular, radio where music, expressive discourses of people and the art of drama is used extensively, have adapted to the broad-

casts of warming other people to religion. Since 1920, evangelical programs have become the sine qua non of radio broadcasts. The American audience expressed in millions has made some preachers famous. Religious broadcasting radios have served as an important cultural institution of American Evangelicalism in the past.

Over time, radio stations have created different program formats that target audience characteristics. While many formats are popular, music-oriented, speech-based programs and audience-educating programs also play a significant role. Church music has been used frequently among other programs. In the 1980s and 1990s, the emergence of "Contemporary Christian Music revived religious radio broadcasts.

Although television technology, which became a widespread form of news and entertainment in American homes in the 1950s, was ignored by some religious groups, Evangelical broadcasters entered this area quickly.

A new concept that emerged in this period is Televangelism. This term is used for evangelism through television. In addition, the concept of Televangelist has emerged to describe Evangelical preachers on television.

It is a fact that evangelicals dominate religious television broadcasts. By means of cable, satellite and internet programs, most Americans have access to religious television. Evangelical television programs include news, talk shows, magazine shows, sitcoms, reality TV and cartoons. Evangelicals aimed to provide education through religious programs such as seminars on faith, family issues, and Bible studies. Evangelicals and non-religious Mainstream television broadcasts have been imitated each other from time to time.

The most important development in the United States between 1960 and 1990 was the creation of religious broadcasting networks such as National Religious Broadcasters (NRB), Christian Broadcasting Network (CBN), Trinity Broadcasting Network (TBN). These initiatives have allowed the development of various program formats and exceeded the scope of uninterrupted religious television and radio broadcasts worldwide by using satellite technology.